

Dva věnce sonetu.

Vysvětlení:

Věvec sonetů je forma, sestávající z patnácti zůlek (sonetů) na sedm rýmů, a to tak, že každý další sonet začíná veršem, kterým předchozí končil. První verš prvního sonetu je jako poslední ve čtrnáctém. Patnáctý sonet (uzel) sestává z prvních veršů všech předchozích čtrnácti sonetů.

Kromě v opakovaných verších se ovšem žádné rýmující se slovo nesmí opakovat, a přitom to všechno musí dávat smysl.

Na věvec sonetů musí být tudíž shůry dáno a do-
řádkou ho jenom básníci jako Seifert nebo,
s prominutím, Křesadlo.*)

Tolik na vysvětlenou.

~ 80 ~

(* Jan Čulík v knize »Knihy za ohradou« (Praha 1991)
se zmiňuje na str 249 o sbírce Modlitby a kytice Jany Dufkové,
že »zdrěr sbírky tvoří 15 navzájem propojených sonetů, tj. zejména věvec.
Dsi dobrý, když Čulík věnuje Dufkové jen krátkých 7 řádků.

I.

O ženách.

① Ó, ženy, kletbo adamova,
pro vás jsme z ráje vyhnáni
pro pouhé jabka sežráná!
Evo, ty smyčka Satanova!

Pro ženskou Trója padla v zkázu,
pro ženskou Ctirad upad v plen,
Abelard pro svou Héléoisu*)
byl dokonce i vykřesťěn.

Tak draho přijdou vaše slasti,
jimž bolest kráčí v zápětí!
S vámi jsme stále nad propastí!

Ó, ženy, zdroje nebezpečí,
před vámi hloupí muži klečí,
o kterak o vás nepěti?

~ 81 ~
(* Pýchá předkové, psd: Vždycky jsem s qustem opravoval lidem lingvistické chyby - a už jsem se chytil sám! Máte je to ovšem naše česká dívka, které nás učila, je někdy myslím Jungmann přeložil Rouneau-ova "Novou Héléoisu" (což vyslovit "Éloázu"). Brat jsem jí je hromou minci, ať neobraso jsem zjistil, že je & Héléoise, tj. se na "báju" rýmuje i "ažu". Dobře mi tak!

② Ó, která o vás nepěti?
Bez vás se nelze naroditi
a ve vás kotví lidské bytí
od věků, od nepaměti.

Jen vámi život kolotá,
jste zdrojem vzniku, tím i smrti,
jste mysterium, jež nás drtí,
jste nositelky života.

Jste zmije sladce jedovaté
jimž kráčí zkrátka v zápětí,
jste pekelnice, nebo svaté.

Jste narkotika přirozená:
Vždy muže omamuje žena;
jsou slastná vaše objetí.

③ Jsou slastná vaše objetí,
když podléháte síle zteče,
ať vsedě, vleže nebo v kleče
když držíte nás v zajetí,

ať doma nebo v přírodě,
ať v posteli či u postele,
na horách, v lese, ve vodě
ať v kostele neb na kostele,

ať dole nebo nahoře,
ať ve věži, kde sídlí sova,
ať v jakémkoliv prostoru

vždy vaše objetí jsou blaha
vždy k nim nás vede všechna snaha,
jich žádáme si stále znova.

④ Jich žádáme si stále znova,
těch slasti k nenasycení.
Jsme v jejich sítích chyceni,
jsou naše pouta otrokova.

Ať kněžny, kněžky nebo selky,
ať dámy nebo holčice,
jste božské básně tvaru znělky:

Ať na kolenou vás jen ctíme,
či pouze chceme s vámi spát,
nikdy se vás přec nezbovíme.

Ať v dočasném, či pevném svazku
vždycky nás máte na provázku,
jsme pouzí rabi vašich vnad.

⑤ Jsme pouzří rabi vašich vnad
a trnem v němém vytržení
když dojde k jejich obnažení
když pro nás odkládáte šat.

Když jako luna zpoza mraku
plet v pološeru zazáří
a jako stránky ve snáři
se tiše otvíráte zraku.

Když objeví se obliny,
jež sladce modelují stíny,
ty pahorky a doliny,

když naše touha stále vzrůstá,
ramena, paže, stehna ústa
a vaše nádra, zede, klíny.

⑥ A vaše nádra, zádě, klíny
jsou našich věznic zdvory;
máte nás v moci, potvory.
odpusť nám, Bože, naše viny.

Nebo pro ty věci zradíme
svobodu vlastní i cizí;
pro maso, které v hrobě zmizí,
urputně půtky svádíme.

Tak ženy otrokem je muž
a nemůže být nikdy jiný,
tkví v jeho srdci jako muž:

Táhnou nás, praví smilný Goethe,
však toho tahu směr si plete:
Strhávají nás do hlubiny.

⑦ Strhávají nás do hlubiny ~
a snaž se tak či naopak
nevyhraješ tak ani tak,
vždy dopustíš se voloviny.

Neboť i ti, co jich se vzdali,
aby se vyhli pohromě
a dali přednost Sodomě,
se sami vlastně jimi stali;

tak jeden druhému je ženou:
Tím hrošnějši je jejich pád,
když za zrudnou se slasti ženou.

Je žena propast nevyhnutná,
jež nade všechno sladčej' chutná,
tam řítíme se každý rád.

⑧ Tam řídíme se každý rád
a nemyslíme na následky.
Vězní nás: muže, chlapce, dědky
co nemohou už ani vstát.

Pro ženy přijdem na mizinu
i za majetkem pilíme,
pro ženy snadno šílíme,
jest osa světa v ženském klínu.

Pro ženy kazíme si zdraví
pro ženy upadáme v dluh,
pro ženy máme bez potrauy.

Pro ženy mrháme své síly:
tu kletbu na nás uvalili
snad příroda, snad mrzký bůh.

~

⑨ Snad příroda, snad mrzelý buk
nás utvořili k smíchu, zlosti,
že ženské směšné kvaštosti
nám budou působiti vzruch.

Vložili do nás programy,
že klaněti se budem křínu,
my robotové z proteinů,
všichni slepě na dámy.

Tak jsouce zkonstruováni,
vždy modlíme se k nádrům, břichu,
synové Evy vyhnání.

Vždy ztráta rozumu nám hrozí;
tak demiurgové či bozi
si stvořili v nás šidky k smíchu.

⑩ U nás stvořili si šášky k smíchu,
jak nejlépe jen dovedli:
jsme ženským tělem posedli,
uniknout nelze ani mnichu.

Ponoukají ho, dokud žije,
zjevují se mu ve spánku,
na nebi v pruzích červánků
je kreslí jeho fantasie.

Ať mnich, či občan usazený,
ať sexuální dobrodruh,
vždy v hlavě harasí mu ženy.

Tak Stvořitel či stvořitelé
nás k ženám připoutali cele
a uzavřeli bludný kruh

⑪ a uzavřeli bludný kruh,
z nějž nevedou ven žádná vrata;
ať ženská neřád, nebo svata
ať muž je blb či veleduch,

vždy bude kulhat za svou paní
a dělat ženským kašpárem,
ať krásná je, či maškara,
vždycky se jí ten hlupák klaní.

Ach, ženy, ženy záhadné
nás všechny lákají a mami ~
ať upřímné, či proradné,

vždy budem mít touhu tuto,
tak bylo zřejmě rozhodnuto,
že nemůžeme být sami.

⑫ Že nemůžeme být sami
a i když k ženám nesmíme,
pak aspoň si je vysníme
a budou aspoň v duchu s námi.

Bez žen je smutno k zoufání
a s nimi jsou zas komplikace,
problémy, hádky, agitace ~
přehnaná cena kochání!

Orozmarné ty samice!

Jsou proradné jak vlci jámy!
Kazí nám život velice.

Však nad Siria víc se třpytí
a nelze, nelze bez nich být
bez žen, však ani se ženami

α

~ 92 ~

⑬ Bez žen, však ani se ženami:
Samotář, myslíš, že se má,
však neznáš jeho dilema,
měnil by, spárování, s všmi.

Uniknout všim nelze mu:
Snad gumovou má doma pannu,
snad provozuje samohamu,
či slouží chťci jinému.

Však všem, ta ho neopustí
a takto trestá jeho pýchu,
že tak či onak vždy se spustí

↓
A tak se tedy lidé žení.
Leč všeobecně: možno není
žít bez hříchu však ani v hříchu.

⑭ ^v~~Z~~ít bez hříchu však ani v hříchu,
žít s ženami, či bez ženy?
Jsou sice na to stvořeny,
však nikdy ke klidu a tichu!

Kdo vyhne se, má jenom nudu,
kdo ne, má sice zábrnu,
však starosti ať nad hlavu
a brzy ví, že podleh bludu.

Nejde to tak a ani tak:
Pamatujte si moje slova:
Láska nás zvedá do oblak,

však do pekla nás často strží!
Andělé! Dáblové a vrazi!
Ó, ženy, kletbo Adámová!

Uzel.

⑮ Ó, ženy, kletbo Adamova!
Ó, kteráž o vás nepěti?
Jsou šťastná vaše objetí,
jich žádáme si stále znova.

Jsme pouzří radi vašich vrad
a vaše nádra, zádě, klíny
středívají nás do hlubiny:
tam řítíme se každý rád.

Snad příroda, snad mrzký bůh
v nás stvořili si šašky k smichu
a uzavřeli bludný kruh

že nemůžeme býti sami
bez žen, však ani se ženami,
žít bez hříchu však ani v hříchu.

Vzdorověnec^{II}

[Odpověď na »Věnec sonetů« J. Seiferta]

① Souzvukem věžovic se vzpíná,
je krásná jako zjevení,
není to kupa kamení,
na kterou člověk zapomíná.

Pronikla do mých cév a žil
a vždy mi bude stát v cestě,
proč právě v ní jsem vznikl a žil
a ne v nějakém jiném městě?

Hudbou svých věžovitých píšťal
vzala mne navždy do područí:
krystalisuje jako křišťál.

Jak zvyknem si, jak zapomnem
na věže, které hrají plénem
a dole pedál řeky hučí?

② **D** dole pedál řeky hučí:
Ta mění se, je neměnná.
Tma kolem ní je zelená,
Bral jsem tam divky do náručí.

Za noci hvězdných povodní
lze hrát v ní roli astronauta,
zatímco v dálce hučí auta
a Hrad je bledou pochodní.

D jak ta řeka u nohou
je sama stejná, pořád jiná
pod proměnlivou oblohou,

jež mrdá se a zase záhí,
má stejně věži jako tváří,
někomu chutná jak hlt vína.

③ Někomu chutná jak hlt vína:
Nic se mu vlastně neděje,
když tiše hlídá veřejně,
i když ho partaj napomíná.

Opustil kdysi rodnou stranu,
včas poznal, že se nelze prát:
Některé dali do uranu,
však on je starý kamarád.

Slavík je pěvec: Podle Brehma
se žítí v kleci snadno učí
a po svobodě touhu nemá.

V kleci je atmosféra hlučná:
Někomu možná vínem chutná,
někomu po octě a žluči

α

~98~

④ Někomu po octě a žluči
čpí na jaře i v jeseni
to nendápadné vězení,
kde hudba zní a stromy pučí.

Však přece jenom čertů tváře
skutečnou pravdu odhalí,
když v nadýchané ranní páře
se nad věžemi vyvalí.

Asijský stařík na panelu
se nadživotně na nás kradá
a podobá se sentinelu.

I když se klaníš před Leninem,
nejsi si jist svým vlastním stlnem.
Co je mi platná její kradá!

⑤ Co je mi platná její krása,
když sleduje mne vlastní stín,
nač je mi věnec z koptretin,
když na mne všude dručí bava?

Není to záležitost skýv,
anebo kapek ve kropence,
člověk je nejen chleb živ
mazaným tlustě nebo tence.

Jsou tady ovšem velmi skvělá
ta jara, léta, podzimy,
i zima jež se sněhem dělá.

Přeji si více od života,
co je mi platná krásná hmota,
když moje duše mrtví mi?

⑥ Když moje duše mrtví mi
a chce si protřepat svá křídla,
nepadnu čertu do osidla,
nač bych tu čekal s mrtvými?

Ať jaro drahé hroby zdobí
a tráva voní silicí:

Jsou tady ještě jiné hroby
a v nich jsou živí básníci.

Chtěl bych těž zpívat o binoklu,
ale to nějak nezní mi,
jsem roven spráskanému čoklu.

Te vynucená nářev!
Nic naplno se říci nedá!
Odejdu raděj do zimy.

⑦ Odejdu raděj do zimy
a budu bloudit po cizině,
nebudu tesknit po tom víně,
v němž gorilenko hrozí mi.

Přišel prý duben, hledte lidé.
Nad řekou prolét cizí pták.
Jak je ti, starý Theopnide?
Diváš se divně do oblak.

Ten osud na mne také čeká,
poutnická kůl a kalabasa:
to přece stačí pro člověka.

Do dšli propadl se Týn,
i se mnoou kráčí kůl a stín,
pryč od eršrních hrnců masa.

⑧ Pryč od erárních kmců masa,
vždyť ani nejsou největší,
ani mi příliš nesvědčí,
snad přivezli je z domu řasa.

Když kohoutí zpěv vyvolence
se echem vracel od skály,
tu povinně jsme plesali,
nás bard nám tajně pletl věnce.

Obratně splétal krásná slova,
byli jsme jimi zmámeni:
Nebyla zrovna Tyrtaiova.

Že prý tu máme jenom čekat
a zatím kolky z krajek svlékat,
ach, na co je mi kamení.

⑨ dých, na co je mi kamení,
které už opustila síla,
skoršpka prázdná po ní zbyla
a, nepotřebná znamení.

O, kéž tu kletbu rozbiju!
Vždyť už se ani neodváží
jmenovat Ty, k nimž vztáhn' paži:
O, Krista Boha, Máriju!

A co jsme se jen napřáli,
kde se ten chorál k nebi klene.
Sami jsme brali metáky

a bojovali jenom v loži.
Na co je mi to mrtvé zboží,
byť staletími posvěcené?

⑩ Byť staletími posvěcené,
je v okovech a jsme v něm sami.
Vi, jak má oslovovat dámy,
ať Ji to také připomene.

Já ovšem sdílím jeho hoře,
však neumím to se ženami,
ostatně na té Bílé Hoře
nebyla, myslím, zrovna s námi.

Co připomínat Bílou Horu?
Jsme jako pláší jeleni.
Byl únor – srpen po únoru.

Vzal jsem svůj ranec zpod kavalce.
Zmizely rychle v modré dálce
kopce, jež sládnou zelení.

①① Kopce, jež sládnou zelení
a je jich sedm jako v Římě;
však vím, že Praha odpustí mně,
mám její tajné sdělení.

A její řeka byla bílá,
letěl jsem nad jejími jezy.
Vím, že mě sama vypustí,
jako ten vězeň na Bezdězi.

Zůstala sama za mříží
a jenom v noci tajně vzlyká
a marně, marně vyhlíží.

Však navenek a pro cizince
ji stále zdobí zlaté mince
a květ, jenž s každým jarem vzniká.

(12) A květ, jenž s každým jarem vzniká
ji ze všech šperků nejvíc zlobí
přečkala zatím všechny doby,
je z kamene a neutíká.

Láká mne také její šíje,
však upřímně a bez fází:
Slavík, ten v kleci dobře žije,
však sedmihlásek zachází.

Hledal jsem v starém kalendáři,
jaká je na to pranostika,
kdy vlastně půjdou k čertu - lháři!

Kdy ale půjdou, to se neví.
Zdá se, že na to nejsou zpěvy
a načechraná erotika.

⑬ a načechraná erotika:

Růměnec cítím na líci.

Říci to, nebo neřci?

a čeho se to vlastně týká?

Zdá se to velmi nečekané.

Otvírám » Sloupec motorový «.

Však našel jsem to zase, pane!

Jak si to básník zodpoví?

Kdeže se vlastně nalézají

ty nohy Prahy roztažené,

střed jejích vln, jenž tam se tají?

V Břevnově? Nebo u Fišpanky?

Prý Praha drtí jeho spánky.

To okupanty nezažene.

~

~ 108 ~

⑭ To okupanty nezajene.
Však jednou půjdou od válu!
Viz zbraně města napřážené,
slyš tajný ohlas chorálu!

Ač odešel jsem z jejích bran
a nyní za to také platím,
tunel se kope z obou stran
a oni jsou tu jěnom zafim!

Odejít nebo zůstatí?
Je v tom či onom vůbec vina?
Vždyť za sto let nic neplatí,

skloněná ani rovná šíje.
A zafim Město pořád žije,
souzvukem věžoví se vzpíná.

(15) Souzvukem věžoví se vzpíná
a dole pedál řeky hlučí,
někomu chutná jak hlt vína,
někomu po octě a žluči.

Co je mi platná její kráska,
když moje duše mrtví mi?
Odejdu raděj' do zimy,
 pryč od erárních hřnců masa.

Ach, na co je mi kamení,
byť staletími posvěcené,
kopce jež sládnou zelení

a květ jenž s každým jarem vzniká
a načechraná erotika?
To okupanty nezajme.

α

~ 110 ~